EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja (ansv. utg.) Hans Schöier

Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis, sissekäik, Kocksgränd 3
Aadress: Box 15320
103 26 Stockholm 15
Telefon: 21 64 46

Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120, 631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650

Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 155:—
Termin (4 kuud) .... kr. 56:—
Kuu .... kr. 15:—

Kuulutusehind 75 ööri mm.
Arikuulutused 1 kroon mm.

Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren

Upplaga C — Esmaspäeval, 26. oktoobril 1970 — Nr. 248 (3532)

Torontos laup. 17. okt. õhtul toimunud A. Ranniti õhtu Kirjanduse Sõprade korraldusel Toronto Eesti Majas oli kokku toonud saalitäie publikut. Pildil vasakul Lydia Vohu deklameerimas, keskel paremalt vasemale istuvad pr. Hilja Viirlaid, kirjanik Arved Viirlaid, prof. Aleksis Rannit ja näitlejatar Lydia Vohu. Saalis oli üle 100 kirjandushuvilise. Paremal prof. A. Rannit kõnelemas.

Balti kiri Palmele UNO juubeli puhul

Seoses UNO 25-nda aastapäevaga toimus Stockholmis Kontserthoone väikeses saalis Balti organisatsioonide korraldusel informatsioonikoosolek, kus kõnelejad seadsid vastakuti UNO põhimõtted, arvukad rahvaste ja inimõiguse deklaratsioonid selle tegelikkusega, kuhu rahvusvaheline organisatsioon on suubunud veerandsajandi jooksul: UNO-st on ühekülgne poliitiline foorum, milline ei võta kõne alla suuri vägivaldseid muudatusi, milliseid on sõja eel ja pärast sõda tekitanud kommunistlikud liikmesriigid oma naabrite arvel.

Informatsioonikoosoleku avas üliõpilaskonna esindajana med. kand. Matti Anniko. UNO osa maailmapoliitikas vaatles Välispoliitilise Instituudi direktor Erik Holm ja UNO suhet Balti riikidega lätlane fil.kand. Janis Zalcmanis. Lõppsõna ütles fil. stud. Maira Krumins.

Koosolekul kanti ette Balti organisatsioonide ühine kiri peaminister Olof Palmele.

Kirjas märgitakse kokkuvõttes:

Kui UNO loodi, siis püüti vältida Rahvasteliidu vigu. Mõlemi rahvusvahelise org-i kandvaks ideeks on ju olnud püsiva rahu ja kollektiivse julgeolekusüsteemi loomine. Vaadates tagasi UNO 25-le aastale näeme aga, et rahvaste lootus püsivale rahule ka seekord ei ole täitunud. Samal ajal on kartused, nagu kunuks UNO millegiks riikide ülemvõimuks, osutunud alusetuiks.

On öeldud, et UNO on ja jääb rahvusvaheliseks foorumiks mitmesugustele rahvastele ja on diplomaatiliseks treeningukohaks nendele üle 75-le uuele riigile, kes on liitunud UNO-ga pärast selle loomist.

Tööd, mida tehakse UNO organites ja rahvusvahelistes UNO juurde kuuluvates organisatsioonides tuleb lugeda väga väärtuslikuks, aidates kaasa rahvusvahelisele läbikäimisele nii tehnilisel, õiguslikul, sotsiaalsel kui ka kultuurilisel alal. Seejuures tuleb eriliselt esile tõsta UNO poolt vastu võetud deklaratsioone ja konventsioone: Rahvamõrva vältimise ja karistamise konventsioon (1948), Universaalne inimõiguste deklaratsioon (1948), Lapse õiguste deklaratsioon (1959), Koloniaalmaadele iseseisvuse garanteerimise konventsioon (1960), Tsiviil- ja Poliitiliste õiguste rahvusvaheline konventsioon (1966) jne.

On mõttemapanev, et suur osa vastu võetud konventsioonidest ei ole astunud jõusse, kuna neid ei ole ratifitseerinud nõuetav arv riike.

Balti esindajad õnnitlevad UNO-t tema 25a. juubelil. Kolm Balti riiki, Eesti, Läti ja Leedu, ei ole praegu esindatud UNO-s, kuid olid täisväärtuslikud liikmed Rahvasteliidus enne kui nad annekteeriti N. Liidu poolt Teises maailmasõjas. Seda annekteerimist ei ole tunnustanud juhtivad suurriigid. Selle tõttu ei ole Balti riigid õiguslikult ka kaotanud oma suveräänsust.

Allakirjutanud organisatsioonid pöörduvad Rootsi valitsuse kaudu UNO ja selle liikmesriikide poole, et need toetaksid Balti riikide vabadusnõudlust, mõistaks hukka annekteerimise ja roimad rahvusvaheliste lepingute ja inimõiguste vastu, mida N. Liit on toime pannud Eesti, Läti ja Leedu osas:

"Meie taotleme toetust Balti rahvaste enesemääramisnõudlusele, võõraste vägede eemaldamisele ja vabadele valimistele UNO järelvalve all", üteldakse kirja lõpus.

Alla on kirjutanud Läti Kesknõukogu Rootsis esimees Imants Freimanis, Eestlaste Esindus Rootsis esimees Leo Karupää, Läti Rahvusfondi esimees Voldemars Ginters, Eesti Rahvusfondi esimees Endel Krepp ja Leedu ühingu Rootsis esimees Jonas Paijaujis.

Baltikumist ja UNO-st kõneles fil. kand. Janis Zalcmanis. (EPL-foto Lepper)

Informatsioonikoosolekul andis ülevaate UNO rollist maailmapoliitikas Välispoliitilise Instituudi direktor Erik Holm. (EPL-foto Lepper)

Rotterdam on linnaehituse parim eeskuju Euroopas

Rotterdam on Euroopas üks neid suurlinnu, mis tõesti kui fööniks tõusis tuhast. Seega on Rotterdam nüüd ka uus linna, mis valmis taastamise korras. Selles osas lähtuti otstarbekohasusest ja hollandlasile omasest praktilisest meelest. Kõige selle tulemusena ei ole Rotterdami kesklinnas ka midagi ülearust või takistavat, vaid iga maja, iga tänav ja iga käik seisab õigel kohal, ning nii täiuslikuna, et isegi teiste riikide eritendlased ei oska ütelda, kuidas kõik see, mis ehitati, võiks paremini või teisiti olla.

Rotterdami purustasid sakslased 14. mail 1940. Et kesklinn esines veel ainult varemete hunnikuna, siis otsustati need varemed ja maaala varemete all riigistada. See oli esimene samm selleks, et võimaldada linna taastamine otstarbekohasuse põhimõttel. Taastamise plaan valmis 1946. aastal.

Enneköike kuulutati kesklinn tööstuse osas keelualaks. Ka otsustati korterite arv redutseerida 8000-le. Enne sõda oli neid kesklinnas 25 000. Selle kõrval jaotati kesklinn kolmeks erinevaks tsooniks: kultuuri-, haldus- ja kaubanduskeskuseks. Ka iseloomustavad kesklinna nüüd laiad tänavad, sisehoovid ja ulatuslikud puhkeväljakud-haljasalad. Kui enne sõda ehitamata ala moodustas ainult 45 protsenti üld[...] kesklinna territooriumist, siis nüüd haarab maaala juba 7 0protsenti kesklinna pindalast.

Üldse on uus kesklinn nüüd näide hollandlaste praktilisest meelest. Näiteks asuvad kõik tähtsamad pangad börsihoone lähedal. Suurima äritänavana esineb kaunis Coolsingel — Rotterdami tähtsaim bulvar (lai tänav-puiestee). Selle kõrval ainult jalakäijate äritsoonina esineb Liljnbaan, kuhu ei pääse mitte ükski sõiduk.

Kogu kaubanduskeskuse kohal asub nn. ripp-tugitoolide ringtee (Sesselbahn), mis võimaldab sellesse keskuse pilguheitmise ka õhust (ülalt majade ja tänavate kohalt).

Et rahuldada ettevõtete vajadused kontorite osas, ehitati aastal 1951 Suurkaubanduse Maja, kus paiknevad nüüd enam kui 200 firma bürooja heidusruumid. See on 38-korrdne kõrgmaja, mille üüritav pindala 100 000 ruutmeetrit. Maa all ja alumisel korral asuvad autoteed ja parkimisväljakud. Majas töötab ligi kaudu 6000 inimest ja keldris on ruumi 400 auto jaoks.

Tööstus asub väljaspool linna. Domineeriv on keemia- ja õlitööstus (puhastamine). Selles osas esineb Rotterdam suurima keskusena Euroopas. Sama superlatiiv iseloomustab ka Rotterdami sadamat, mille käive oli 1969. aastal 156,9 miljonit tonni.

Elanikkonna majutamise võimaldavad uued satelliit-linnad. Näiteks ehitatakse praegu uut satelliit-linna 175 000 inimese majutamiseks Prints-Aleksandri poldrile. See on siis Hollandi "madalaim" linna, asuv 6,5 meetrit allpool merepinda. Kõiki sateliit-linnu lahutab kesklinnast lai roheline vöönd. Ka kõik koolimajad ja lasteaiad asuvad elamute linnaosades, ning need ehitati nii, et kuskil ei tule lastel ületada ühtki ohtlikku sõiduteed.

Ühe tähtsama liiklussoonena esineb neljateeline Maasi tunnel (üks km pikk), mis valmis 1942. aastal. Selle tunneli läbilaske-võime on kuni 99 000 sõidukit päevas. Teise liiklussoonena esineb Wilhelmi sild mis pärineb aastast 1878. 55d on kavas veel Wilhelmi tunneli ehitamine.

Linnab piirab 41 km pikkune ühendus-ringtee, mis kulgeb üle paljude sildade ja läbi tunnelite. Suurima sillana (ja ühtlasi kõige uuemana) esineb sellel ringteel Van Brienenroodi sild, mis 25 m kõrge ja mille siruulatus ehk vaksus 297 meetrit. Ka sellele sillale omistatakse nüüd superlatiiv — moodsaim Euroopas.

Järg. lhk. 2.

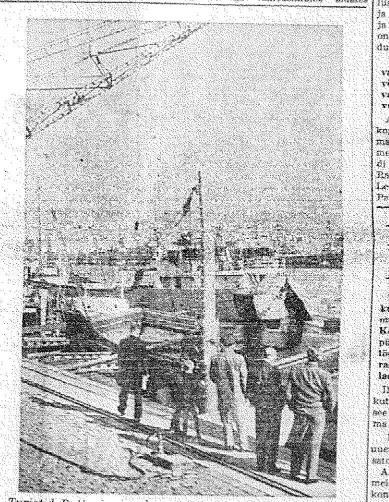

Turistid Rotterdami sadamas.

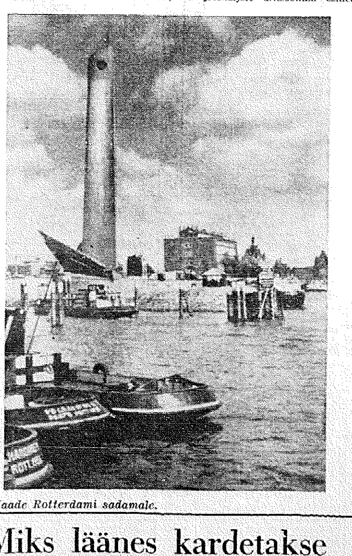

Vaade Rotterdami sadamale.

N. LIIT TAKISTAB REISISID LÄÄNDE MAKSUPIDURI ABIL

Teatasime, et N. Liit on tõstnud passimaksusid reisidel välismaale seniselt 44 rublalt 400-le rublale (2 400 rootsi krooni), kusjuures läänea-gentuurid märkisid, et see puudutab "teatud riike", millisist olid märgitud USA, Suur-Britannia ja Prantsusmaa. Nagu nüüd selgub inglise ajakirjanduse täiendavatest seletustest Moskva-korrespondentidelt, kuuluvad "kallite riikide" hulka kõik lääneriigid, kaasa arvatud ka Soome ja Rootsi.

Senine odavam passimaks kehtib ainult kommunistlike idariikide suunas reisimisel. Ainukeseks võimaluseks lääne suunas reisida vana passihinnaga on siis, kui reisija kuulub ametlikku delegatsiooni või reisigruppi. Aga kõik sugulaste külastamised ja omaste kokkusaamised kuuluvad 400-rubla-gruppi.

Juba ongi nii Soome kui Rootsi tulnud teateid omastelt Eestis, et nad on sunnitud loobuma oma reisist, kuna puudub raha passi väljaostmiseks, kuigi nõukogude väljasõiduluba on jaatavalt otsustatud (vaata tänane juhtkiri!)

Lõikuspüha Alingsåsis

(EPL) — "Seemendamine ja lõikus ei pea lõppema", tuletas meelde oma kaasmaalastele õpetaja Karl Kool Alingsåsi Maakirikus, lõikuspüha jumalateenistusel. Need olid tõeterad, mida Eestist tulnud võõrast pinnast maaharijad, usus kindlad Loojasse pole unustanud.

Ilm oli oivaline. Sügisloodusese kirikut ümbritsev põlispuude raam. Eks see meelitas koguduse liikmeid tulema täitma oma kohust.

Lääne-Rootsis teostub ju usuelu uuendamine vastavalt meie Eestit kaasatoodud tõekspidamistele.

Alingsåsi eestlased pole unustanud meie rahvuskiriku osatähtsust ühiskonna Elu kooskõlastamis ja tasakaalustamis ülesandeid täites. Eks nii saigi pärast lõikuspüha jumalateenistust, Alingsåsi pihtkonna täiskogu koosolek teoks. Koguduse liikmete soovi kohaselt, valida kodukirikule nõukogu ja viimasele anda ülesandeks olla valvel, et emakeelne usuline teenistus oleks püsiv. Pihtkonna koosoleku käiku ja valimisi nõukogusse jälgisid õpet. K. Kool ning Göteborgi ja Lääne-Rootsi koguduse esimees V. Piirsalu.

Pihtkonna koosoleku avas ja juhatas A. Palmisto, protokollis R. Paglant. Pihtkonna esimees andis lühi ülevaate enam kui 8 aastaset usuelu korraldustööst. Rõõmustavana võiks märkida, et enam kui 80 prots hääleõiguslikest on koguduse liikmed. Selgus veel, et pihtkond on ise majandav.

Pihtkonna nõukogusse valiti: E. Keskküll, A. Palmisto, A. Oksman, R. Paglant, V. Hinn, B. Smit, A. Toom, I Lilisaar, A. Kaskneem, O. Ots.

Malle Jõeveri kuuldemängud

Eestlannast näitlejnisr rootsi poolele Malle Jõever, kes praegu töötab TUR-teatri juures on kirjutanud ja lavastanud terve rea kuuldetükke lasteraadiole üldpealkirja all "Rymlingarna".

Seerias mängivad kaasa Har Johnson, Hans Ernback, Lotte Strömstedt, Maj-Britt Lindblom koer Hugo. Seeria algas 22. oktool ril ja esimeses osas ja miljööks o üks väikelinn.

● **Naisteajakirja "Triinu" toimetaja Veera Poska-Grünthal viibis üle kuu aja Ameerikas, külastades oma tütart Montrealis ja sõpru New Yorgis. Torontos oli tal nõupidamisi "Triinu" väljaandjatega.**

● **USA Haiglaühingu konverentsist Houstonis, Texase osariigis võttis osa arhitekt Albert Ommer kes töötab Veteranide valitsu juures.**

Miks läänes kardetakse häirida diktatuuri idas

TORONTO (VE) — Toronto ülikooli rahvusvaheliste suhete professori James Eayrs'i artikkel Balti riikide kohta Montreali suuremas ingliskeelses ajalehes "Star" (ilmus hiljem ka Toronto Daily Star'is) on äratanud laialdast tähelepanu lugejate hulgas ning sellele on reageeritud poolt ja vastu. James Eayrs tegi teatavasti oma artiklis ettepaneku, et Kanada peaks tõstma Euroopa julgeoleku konventsil.

Sellele reageeris Montreali Star'is David Levy nimeline Moskvas asuv korrespondent, kes mainis oma kirjas ajalehtedele, et Balti riikide probleemi ülesvõtmine kavatsetud kongressil oleks hävitavaks löögiks konverentsi meeleolule.

Lisaks sellele nõrgestaks see välisriikides elavate balti riikidest pärit inimeste positsiooni ning kujutaks neid "välismaal elavate vaenulistena gruppidena".

David Levy arvates peaksid välisriikides elavad eestlased, lätlased ja leedulased lihtsalt oma võitlustegevusest loobuma.

David Levy'le vastas nüüd Montreali "Star'is" pikemas nelja-veerulises artiklis RVN-u liige prof. Mar-

Järg. lhk. 2.

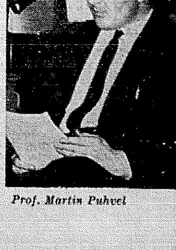

Prof. Martin Puhvel

Raal aitas värvifirmat

Pealkirja all "Eelektronarvuti" parandas ettevõtte produktiivitesti" tutvustas Svenska Dagbladet suure rootsi värvivabriku Alfort & Cornholmi tootmisprobleemide lahendamist raalide abil.

Sama probleemi puudutab ka erialajarkiri "Modern Datateknik", milline intervjueerib Alfort & Cronholmi raaliosakonna juhatajat disponent Johannes Mühlbergi, kes üiksikasjalikumalt on tutvustanud osakonna masinaid, kasutatud raalisüsteemi ja saavutatud positiivseid tulemusi.

Ernst Idla oma ansambli treeningul.

Idla jälle esinema New Yorki

Ernst Idla reisis nädalavahetuse New Yorki 17 oma ansambli liikmega, olles angazheeritud esinema populaarses Ed Sulliwani T shows.

Sulliwan oli helistanud rootsi esindajale Berit Brattnäsile N Yorgis ja teatanud, et ta on valmis maksma 7.500 krooni esinemise eest. Kui see osutus väheseks, siis pa Sulliwan 5000 juurde ning Brattnäsil õnnestus teisalt hankida teist sama palju kui Sulliwan ... Nimelt on kr. 12.500 liiga v summa sõidupiletite ja esinemiste katmiseks. Muu hulgas toetust rootsi Kaubandusministeerium.

Pärast esinemist televisioonis nevad Idla ansambli liikmed Manhattanis Rockefeller Cent Muide valmis hiljuti uus värv Idla ansamblist, mis läheb USA levisioonijaamadele näitamiseks.

EPL 26. oktoobril 1970

Uks veelgi koomale

Ilmselt on N. Liidu juhtkonnas juba pikemat aega ohnud mure nõukogude kodanike reiside pärast läände, olgu küll kvoodid nii pisikesed kui nad on ja filter nii tihe kui see KGB-l on võimalik. Need, kes filtrist on läbi pääsenud ja sellega ühtlasi raudeesriidest, on läänemaailmas ka siis, kui nad on olnud koolitatud kommunistid, näinud rohkem kui see on rezhiimile kasulik.

Nõukogude ühiskonda tuleb nii informatsioone, mis mõjuvad pisikutena ja takistavad mõjumast propagandaapparatuuri järjekindlat desinformatsioonil läänemaailma ja demokraatiate kohta. Juba mõiteks ainult kogemus, et läänes on vii lõpsassi saamine ainult tühipaljas formaliteet ilma politseiülekuulamisteta, on nõukogude kodanikule vapustavaks uudiseks, rääkimata sellest, et läänes inimesel reisivad praegu suurelt osalt ilma visadeta ja absoluutselt ilma tülikate formaalsusteta — töötajad reisivad puhkusele kaugetesse maadesse läände. Rääkimata otseinformatsioonist inimeste ehustandardi, inimõiguste, kodanikuõiguste ja rahvusvahelise õiguse kohta. Ukse laiskis paokile Stalini surma järele Hrushtshov, et nii oma rahvale kui välismaale alla kriipsutada rezhiimi inimlikumaks muutumist. Hrushshovi uksest, et reisijate arvu saab kõiklidase efektiivsusega kontrollida, samuti nende rügatruudust. Kogemused on aga näidanud et nõukogude rezhiim ei tohi usaldada isegi n.n. oma inimesi, s.o. parteilasi, kes väga tihti omaksuu mõtlividel kaasa jookseval hierarhias. Inimesed jõávad inimesteks ja informatsioonid liiguvad kontrollimatult punna sii.

Ukse sulgemine järsult avaldaks aga erakordset tähelepanu, mis oleks ohameelilov poliitilisel rezhiimile välismaal, eriti kus see kuidagiviisi ei vastaks ka N. Liidu poolt allakirjutatud UNO konventsioonidele kodanike õigustest. Nii siis on valitud "valutum" tee, kus vormiliselt reisimist riik ei keela (kuigi ka selles osas n.n. KGB filter nagu seinte otsustavaks jääb) kuid kus reisimise võimalused lihtsalt ära laigatakse uue efektiivse maksuga. Alates 1. oktoobrist maksab N. Liidus välispass n.n. kapitalistlikku maailma sõitmiseks 400 rubli, kümme korda rohkem kui senini ja tähendab tavalisele töötajale 4—6 kuu palga loovutamist (tehnokaloopetaja palk on nait 90 rubla kuus). Ka läänes valuutades on summa fantastiline — umbes 2400 rootsi kroonl! Asja puhtpolitilist iseloomus kriipsutab alla asjaolu, et pärsi bind ei kõrgene n.n. sotsialismimaadesse, s.o. kommunistliku rezhiimiga riikidesse (Rootsis on küll sotsialistlik valitsus, kuid Moskva kategoriseerib selle mau kapitalistlike hulka samuti kui "sõpruslepingulase" Soomegi).

Just praegu on juba riidu inimesi N. Liidus (ja ka okup. Eestis) dilemma ees: väljasõiduluba on vormiliselt olemas, kust võtta aga 400 rubla? Palgudele on pingutused suguiaste nägemiseks sellega kujunemud asjatuks. Ei jätku lihtsalt majanduslikku joudu üksest lähi sõitmiseks, mis talle on vormiliselt paotatud.

Inglise suur leht Daily Telegraph juudutab passimaksu N. Liidus kommenteerides selle maa reisijatelehtedist ja uteb, et Kremlie eistatakse aastas umbes 750 esildist kodanike poolt, kes paluvad võimalust omaksete külastamiseks ja kellest keelmisest 200 inimest saates saavad vastavale palvele positiivse vastuse, kui nen esitatud riiklik notariaalselt tõestatud dokumente, et sugulased teda tõesti on kutsunud. Tavalise iskiliku turistina ei saa nõukogude kodanik lääneriike külastada, seda tüüpi reisisid saab soorutada vaid ametlikes turismigruppides Rezhiim hindab ohtusid grupis reisimisel vähemaks, nagu selgub ka passitarvilf erandist selliste reiside puhul — siis saab sõita endise 41-tuhlase massimaksuga.

Naib. ei raudkardina "uksest" edaspäi liiguvad läände vaid kergemini kontrollitavad Inturisti ja KGB poolt hoole alla võetud ja selle tõttu edasama passihinnaga turismigrupid ja delegatsioonid. "Eraliiklus" läset läände on suurelt osalt ara loigatud ja sellega veel uks samm asutud ukse konnale tambumiseks liikluses läset läände.

KLA

NÕUKOGUDE IMPERIALISM

N. Liidu imperialism selle aine üle on tuhandeid artikleid ja sadu raamatuid kirjutatud, nii et isegi raske on ülevaadet saada kõigist sellest, mis juba N. Liidu imperialismi ile kirja pandud on. See ei ole muidugi mitte, moodustab ju enamlaste juba haiglane tung ikka ja ikka jõille laiendada oma mõjupiirkonda ja hiiglaslikku võimu riigi küljele ka praegu veel usu maa-alasid praegusaja suurima hädaohu rahvusvahelises elus. Ladislaus Singer, mitme enamlust valgustava raamatu autor, on oma viimase teosega nõiste poolt ettepandud nimekirjaga ka nõupeatuste ile. Kuidas seda tsirkust tostati Ungaris, Poolas ja Tshehhoslovakkias, seda näitab autor üksikasjalikult.

Väga tähtsad saa Stalini poliitikas nõngis Tito. Juba Lenini ajal ärkis mõte liita esimesel võimaliku juhul N. Venе naabrimaal ühel või teisel kujul Vene küljele. Stalin oli näitlejat selle vastu, ta ei tahtnud, et Venemaa oleks maailma vaalikuse silmis muutunud "imperialistlikuks valtustajaks".

Ta soovis ainult, et vene ülemvõim konesolevates maades alal hoitakse. Seda ta tahtis ka Jugoslaavias. Seal aga teotaes talle väärtline vastane, Moskvas võõrkoolitatud kommunist Tito. Ta tundis enamlaste sakasmeid ja plaane ning astus nende vastu otsustavalt välja. Kui bolshevikud oma ajal oleksid lähnud Lenini poolt soovitatud teed, siis oleks Jugoslaavia arvatavasti varem või hiljem muutunud N. Liidu osaks. Tito vastuseis tõi esimese tähtsa lõhe maailma kommunismi ja suure prestiishi kaotuse Stalinile ning tema impeerimuile.

Praegune N. Liidu poliitika pünnb uute kriisikollete loomise ja tõiide ekstramisega üksikute riikide vahel ainult ühada oma suurt maju maailma poliitikale, kuid kui kauaks? Lõpuks saavad ka mõtlevaesed ja unised Euroopa ja Ameerika poliitikud aru, mõlea sii seisab ja suudavad Moskva ylpäniidele vastu astuda.

OSKAR ANGELUS

Ida-Serbias avastati Euroopa vanim asula

Nende luvitavate avastuste hulka, mida tunneb Euroopa arheoloogia ajalugu, kuulub ühena Ida-Serbias asuv Lepinski Vir. See umbes 8 000 aastat vana kula paikneb Jugoslaavias, otse Doonau ääres, umbes 280 km Belgradist lõuasse. Doonau moodustab seal Rumeenia-Jugoslaavia piiri.

Asulale saatsi 1965. aastal, kui ostaatsi sinna, nn. Raudvärava otsustati teostada kaevamisi, seal orgu pidasid jugoslaavia arheoloogid vahaks kultuuriruumiks, mis pidi moodustama ülemineku koskimise kivistja kultuurist Starceva kultuuri. Viimase on Balkanil vanim noorema kivistja kultuur, mis tekkis vähemalt viendat eeikristlikul aastatuhandel.

Darunistöid Raudvärava orus juhtsaid prof. Lazar Trifunovic ja dots. Dragoslav Srejovic Belgradi ülikoolist. Väljakaevamiste sattusid nad ühe vana asula alusmüürideie. Koigil asula elanuil (nende põhiplaan osaas oli trapetsi kuju. Sarnaseid elamute aluseid, mis punakast kivist, avastati kokku ühe saja.

Maäramine näitas, et need müürialused on vähemalt 8 000 aastat vanad. Seega on siis Lepinski Vir ka vanim asula Euroopas.

Asulakohand esineb kitsas kaldaküljel, mida ühel pool kallas Sen mets ja joe pool järsk kallas. Senisuudel seal läbi uurida neli erinevat kihti, mis kokku kolm meetrit paksud. Elemine kihi, milles palju imuta tuhka, pärineb aastast 4850—4700 e Kristus.

Ka leiduvad selles kihis selajalolisest ajast pärinevad hauad. Alumise, vanim, kihi pärineb aastast 5800—5200 e Kristus. Selles kihis asuvad ka asula elamute alused. Lisaks leid asula keskelt ka kokkutulekute väljak.

Kõik elamud ehitati kindiale aluselle. Selleks kasutati punast liivakivi. Viimane kaeti veel omakorda kas punaka voi valge kihiga, mis meenutab meieverra krohvi. Seinad ja katus valmistati nahast. Kestruumi oli kolme (tulease), sisekäigu ees lävekivid. Kolde lähedal asus tõmmargusest kivist ohvrialtar, mida kaunistasid skulptuurid.

Paljudest elamutest leiti ehteid, ehteid, tõõriistu ja relvi. Viimaste hulka kuuluvad 25—50 cm pikad kivist noiad. Uldse kõik esemed, mis leiti, on kas kivist voi kuust. Savinõude hulgas pärinevad aastaist 5600—5000 e. Kr. ja neende esinemine on veel müstatus.

Leidude hulgas omapäraseks ülatuseks oliid ümmargused kivitoed, mida kasutati seinu ja katust kaevatude postide maasse kinnitamiseel (killudena). Majade taitälg oli vastu lääni. Seega välditi idatuule sissepuhumine.

Skulptuurid, mis väljakaevamistel leidi, kujutavad loomade ja inimeste pääd. Seda saaki ehmuraises. Kasutamist leidsid veest poleeritud ja ümmaraks lihvitud kivid. Kokku leiti neid kujusid üle kolmekümne, enamik kas altari voi tulekoha lähedalt. Mõni kujudest meenutab nii kala kui inimest.

Surnud maeti elamu põrandasse, tulekoha lähedale. Andidena said nad kaasa põdrasarvec. Tulekoha on nõnkuriidest, kividega vooderdatud süvendid. Arvatakse, et neid kasutati kõogitarvete hoiukohana. Millist ülesannet täitis kodualtar, selleie leidu ei viita.

Arvatakse, et ohvrdati loomi: kalu, põtru ja koeri, sest neede loomade luid leiti altarile lähedalt. Ka skulptuurid kujutavad ainult neid loomi.

-eim.

■ Kevadel Toronto Ülikoolis oma doktorikraadi omandanud Jaan Noolandile määrati kõrgem National Research Council'i stipendium teaduslikku uurimiste jätkamiseks.

J. Noolandi valitekiri füüsika alal "Theory of the Exiton-Phonon Interaction In solid II2" ärataas suremat tähelepanu, samuti ka tema teised kirjutised teaduslikudes väljannetes.

Noor doktor asub kaheks aastaks Inglismaale Oxfordi Ülikooli juurde oma uurimusi jatkama.

Kandidaatide nimekiri REE valimistel 1970

Edvard Aasa Borås, Tiit Aasma Uppsala, Hans Adja Sandviken, Jüri Adlin Göteborg, Elmar Albat Göteborg, Anne Marie Albo Stockholm, Jaan Alias Norrköping, Matti Anniko Stockholm, Evald Arand Uppsala, Lembit Aring Eskilstuna, Rein Astu Malmö, Irina Aug Stockholm, Pilo Mai Aulin Västerås, Annus Estra Stockholm, Hannus Estra Stockholm, Mart Estra Stockholm, Boris Varrman Stockholm, Sven Hanson Linköping, Herbert Ir Stockholm.

Lehte Ilme Uppsala, Ado Ilmet Rotas, Mati Ilms Uppl. Väsby, Eino Joandi Stockholm, Martin Jõhnson Stockholm, Friedrich Jungermann Stockholm, Johan Jürgens Eskilstuna, Maike Jüriado Norrköping, Mihkel Juhe Torshälla, Toomas Jürisoo Solna, Karl Kasmus Norrköping, Herman Kann Stockholm, Martin Kann Stockholm, Johannes Kant Stockholm.

Leo Karupõld Stockholm, Mari-Ann Karupõld Stockholm, Voldemar Kask Stockholm, Hans Kauri Bergen, Tiit Kauri Lund, Feliks Kello Bankeryd, Mart Kiivre Eskilstuna, Virgo Kimber Huddinge, Helmi Kivisaed Västerås, Voldemar Kiviaed Lidingö, Jaak Kiviloog Uppsala, Enno Klaar Lund, Peeter Klaar Malmö, Andres Koern Lund, Kärle Koop Malmö, Agu Kõiva Malmö, Jaak Kõusmägi Stockholm.

Gert Kurg Stockholm, Andres Küng Malmö, Helene Laan Stockholm, Ilmar Laan Stockholm, Madis Laas Malmö, Pillemai Laas Lund, Hans Leis Stockholm, Jüri Lepisk Söderhamn, August Liiv Norrköping, Evald Lilleste Göteborg, Nõis Lindeberg-Lindvet Tyresö, Elvo Loosme Lingö, Ilmar Lossman Stockholm, Herman Luik Umeå, Daniel Lõugas Norrköping, Jaak Maandi Stockholm, Mart Maandi Stockholm, Ilmar Mehkopõld Stockholm, Ilmar Meikop Göteborg, Kristjan Meikop Solna.

Ene Meri Malmö, Arvi Mesi Göteborg, Olev Mattus Stockholm, Jaan Männik Lund, Jüri Männik Stockholm, Arho Nael Stockholm, Richard Norvell Uppsala, Harald Nurk Stockholm, Mart Nurk Stockholm, Mart Nõmm Täkhusholm, Meeri Nõmm Sollentuna, Kalle Nõu Uppsala, Valve Nõu Uppsala, Juhan Cidermaa Eskilstuna, Tarmo Oja Bro, Silvi Oja Bro, Ants Paas Tumba, Ahti Pähe Stockholm, Eurt Paplant Alingsås.

Lembit Pella Eskilstuna, Jüri Peksa Sundbyberg, Peeter Pukk Stockholm, Priidu Pukk Stockholm, Priidu Puhvrgin Stockholm, Kui Pässuke Lund, Nikolai Rang Göteborg, Ilmar Raatma Stockholm, Nikolai Raudvere Stockholm, Alur Reinans Stockholm, Tõnu Riemar Göteborg, Ivo Sarvelja Göteborg, Rudolf Schmaul Värnersborg.

Arnold Sergo Landskrona, Erik Sergo Stockholm, Arthur Sikk Stockholm, Valter Soo Solna, Voldemar Soo Stockholm, Mart Suurkula Göteborg, Kalrin Säry Lund, Aido Tamm Hälsingborg, Eero Tõrjus Göteborg, Peeter Tarkpea Nykõping, Rein Tarkpea Nacka, Ilmar Teigre Stockholm, Susanna Tõmson Göteborg, Ain Treuzieldt Västerås, Ilmar Töldsepp Hemse, Albert Unkaseda Göteborg, Wello Uuskyla Göteborg.

Tõdo Vaitma Stockholm, Valentin Vabi Västervik, Kristjan Vaigur, Lund, Vello Vaigur Stockholm, J. Vikal Stockholm, Ilmar Vooremaa Arvika, Aarne Võting, Stockholm, Jaan Ounap Västerås, Herman Oodik Hälsingborg.

Hävituspataljoni-mees kõneles Stockholmis

Aftonbladetis ilmus kuulutus, et 5. oktoobri õhtul kell 19 kõneleb vene sõnkonna raamatukogu saalis „Ants Saar" Eestist, näidates ühtlasi sellest maast lühifilmi. Samas lubas pidu toimuma ka fotoülles Latist (foe okupeerituud Latist) Kõrgemad ja väljaspool Eestimaa tõusnud maatu, küll on aga lüttav tema tegevus hävituspataljonlasena 1941. a.

Saar on praegu 50-aastane, hukkas juunipöörde järele komnoorekis Viljandimaal ja temast sai punajõkrijanik. Evakuecrus Venemaale, kus ta voeli vastu parteiese. Saabudes tagasi teise okupatsioonai ajal jätkas tegevust kommunistlikus ajakirjanduses ning a. 1953 lõpetas parteikõrgi II Moskvas. Temalt on ilmunud ridamunakirjelidi päeginike vahel.

Katarinavägenil kogunes "kirjanikku" kuulama umbes poolsada inimest, peamiselt rootsi kommunistid — eestlast olnud kohal kolm vanemat naist.

Saare sõnavõtu luges rootsi keeles ette üks naine ja selles kõneldi "Tashlistde veretõdest Eestis — 90 000 surmut, neist 70 000 eestlast. Jäi selgusetuks, kes olid ülejäänud 20 000

Lõpuks Ants Saar ütles mõned laused õige halvas vene keeles mineva-aastasest laulupeost ja tänavusest tantsupeost. Uudis oli see, et Eesti rõk maksvat nüüd suurtest laulupõldest ja tantsupõldest tegelajaste osavõtjalle rahalist tasu. See oleval nüüd professionaalne vrk. Lõpuks näidati üht vana värvifilmi Tallinnast, peamiselt turgu, kus ostjaile pakutakse suuri lihakõntsidi. Nelle järgnes kahe lühifilmi demonstreerimine, üks neist ana is edasi enamlise revolutsioonl 50 aasta kestvuse pidustuse Riias. Saalil seinile oli välja pandud fotosid N. Liitst. Ka Rootsi ja läti Sotsiaal-jõd oiid vanad inimesed. Brezhnevi rezhiim katsub kõigest hoolimata oma propagandaga sinseid pagulasi meelitada, kuid sellel et ole absoluutselt mingit mõju.(MF).

Kuulõõp läheneb

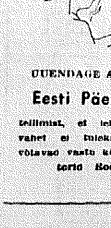

UUENDAGE AEGSASTI

Eesti Päevalehe

tellimist, et teie saamisel vahet ei tuleks. Tellimisi võtavad vastu kõik postkontorid Rootsis.

Rotterdam

Algus lk. 1

Rotterdami keskimmas elab ainult 15 000 inimest, mutes elamuinimeses aga enam kui 750 000 inimest. Et ka sadam ja tööstused asuvad elamutest eemal, siis domineeriva elamutena esineb liikius. Selle lahendamiseks ehitatii juba 1960. aastal metroo ehitamist. Selle uldpikkus on 2,4 kilomeetrit ja metroo ise on nn. liikius-automaat, mis vähmaldab kiirte ja ühtlast omnetust valtiva ühenduse. Ka metroo liiheb Maasi alt läbi ja lõpeb Rijnhaveni jaamas (Rheini sadama eesi, kust suundub sadamasse 2650 m pikk viadukt.

Kõige osas, mis ehitatakse, esiteb suutima raskusena veel, sest kui pinnasese kaevata ark, siis juba ühe meetri sügavuses satutakse pohjaveele. Uldse koosneb Rotterdami keskimma pinnas kuni 20 meetri sügavusni veegs läbi imbunud turvas ja savikihist. Seega peavad ka kõik ehitised omama sügavuese ulatuva vundamendi. Ühtlasi on see "vesine kihi" põhjuseks, et kõik Rotterdami tänavad omavad asfaltkatte asemel sillutise, sest pinnase tõkumise tõttu praamiteks ja purneks nii betoon- kui ka asfalt-kate kohe.

Arvatakse, et asfaltcermine on võimalik ehk alles 60—80 aasta pärast. Kuid ka nii on Rotterdam nõdr. Ilmselt linnachitsust, kuid ühtlasi ka kinnitus, et edu võimaliik siis, kui midagi tehakse kõiki ühe tsiis — kui leiavd selleri veel räägivad) ja kui iga kodanik nõnab endali natuke rohkem kui teistelt.

H. H.

Miks läänes

Algus lk. 1

tin Puhvel, kes mainib, et Levy vastelt küsimust Moskvas asuva korrespondendi seisukohalt ning seega on tema omapärased arvamised ja arusaamad ka selelstavad.

Prof. Puhvel tõstatab küsimuse, miaparast peaks seda kartma, et N. Liit on hõiritud Balti küsimuse pärvakorrale tõstmiset. See on loomulik, et N. Liit on hõiritud — sest miliisele kõnjategijale meeldiks see kui tema kurikeisaid mõnedaks aeks. Prof. Puhvel tõstatab terve rea küsimusi: Kas see konverents on mõeldud armastuse pidupäevaks praeguses seigipaistaal maailmas? Kas sellega tähtaeke noituda teise poole hiirimisest või tahtaeke sellega faktide põhjal selle tuna Balti riikide hädaolukorda? Kas neil on tõesti põhjust mureteda N. Liidu tundelikkuse pärast"

Ning kas Rootsis pole asjumud juba varem sessu Balti riikide probleemiga N. Liidule varvastele kui peaminister Diefenbaker möistis Liidunud Rahvaste Organisatsioonis hukka nende riikide annekteerimise ja valitsemise N. Liidu poolt?

Martin Puhvel mainib, et selle aktsiooniga tõstis Kanada oma reputatsioni nende rahvaste hulgas, kes peavad lugu moraalsetest väärtustest. Ja kuigi Ühendriigid tõstis Kanada ettepanekut Balti riikide küsimuse ülestõstmiseks, esineks Kanada siiski rahvusvahelise moraali ja sidametunnistuse häälena praeguses maailmas, mis vajab moraalset juhtimist.

Prof. Puhvel nendib, et Euroopa julgeolekukonverents ei ole praegu ukse ees, kuid Balti tragöödia tuleks lähemal ajal üles tõsta Liitunud Rahvaste Organisatsioonis, kus initsiatiivi andjaks võiks olla Kanada.

See samm ei anna praktilisi tulemusi, väljanvatud probleemi moraalne külg, kuid selle aktsiooniga hoitakse paljusid rahvaid, eriti Araabia riike, et nad ei laseks endid meelitada N. Liidu võrku.

Lõpuks mainib prof. Puhvel et David Levy'l on väärkujutlusi Baltil riikide hiilisemast ajaloost, kuna Levy arvates pole Balti riikide elanikud kunagi aru saanud läänemaailma stiilis demokraatlast ning seetõttu ei ole neile nõukogude totaarne rezhiim talumatu. Prof. Puhvel lükkab selle väite ajaloolise faktide esitamisega ümber.

Lühiteated Ameerikast

■ Senati rahanduskomitee võttis vastu otsuse, tõsta 26 miljonil ameerikalsel sotsiaalkindlustuse rendist 10 prots. võrra ja kõrgendada minimuulrendis 100 dollarile kuus. Kõrgendus hakkab kehtima 1. jaan. 1971 kui Esindajatekojaga kokkulepe saavutatakse.

■ Põllutõõministeerium teatas, et Ameerikas leviva maisihaiguse tõttu on maisisaak tänavu vähemalt 5 prots. viiksem eelmise aasta saagist, mille tõttu on oodata esmajoones lihahindade tõusu, olgugi, et maisi ja muud teraviljia loomasöödaks jatkub.

■ Föderaalkohus Washingtonis tunnistas Kongressi poolt vastuvõetud seaduse 16-aastaseie valimisõiguse andmiseks konstitutsioonivõiudele vastavaks. Samuti otsustas kohus, et valimisõiguse saamiseks ei ole kirjaoskus tervlik, nagu see seoni oli nõutav.

■ Autotööliste uniooni poolt väljakuulutatud streigi tõttu, mis kestab juba 3 nädalat, on juba tõõta jäänud enam kui 400 tuhat töölist General Motors autokompanii tehastes. Streik hakkab takistama ka terasetõõstuse toodangu jatkamist.

■ Töötaolu tõusis septembrikuus viimase 7 aasta kõrgeimale tasemele: 4,5 miljonit töötut ehk 5,5 prots. kõigist tõõvõimelistest oli ilma ja 45 miljonit tööõlipõll vähenes, nõidala tõõtasu tõõaja lühenemise tõttu 84 cendi võrra.

■ 880 sõjaväelast, enamuses sõjaväe politeiset, alustasid Ford Dixis, New Jerseys 5-päevalist intensiivset treeningut "Tsevamaestsiõõna" eristõenuktiele asumiseks lennukõõvimise vastu. Nad jõavad lennukelle 4—5 kuuks, kuni väija õpetatakse eralsktiket kaitsemeeskond.

Eesti Maailmast

● KESKMINE VÄLGULÕÕK omab 1700 kilovatt-tundi energiat ja maksaks, kui see jookseks mele iagaõõ kõigi ühendatud ettevõtjate ümmarguses 29 dollarit. Nagu teada tahab väik meelsasti kõrgemaid objekte, vahrikukorstnaid aga näiteks, mitu korda sagedamini kui kiirkuterne. Põhjus seegiõõb selles, et vahrikukorsten saadab kuumi gasse üles, mis mõjuvad nagu elektrijuhtmed. — Väigul on ingeli kummaised tujud. Näiteks ei lenda aiati "väigunool" piivest alla, vaid vastupidi. Pariisi Eiffeli tornist ja New Yorgi Empire State Buildingist tõhtigi väigud "tõõvad iles pilvedesse". Väik on teinud teinekord piirk koolipusikikke valtunsi. Näit. kõi kord väik kellegi prantslase teskus taskukella puruks, jättis aga kellaomaniku enda vigastusteta. On ka teada juhtum, kus väik lõi tõhel daamil paruku kõrvaronga ühes kõrvas. Kõige kõõnilisemad paksmaijast jutustatakse Saksamaal: väik lõi boone põlema, tahas kohe seepale tuleslarma, mis hakkas helisema, kutsudes maja siidamise järele seega kohe ka tulekõrje väljas.

● UUT LAADI dushi on nüüd võimalik võtta uue dushikraani pea abil, mis ajakirja "Changing Times" teatel on äsja müügile lastud. See kannab nimetust Body Toner. Selle dushipea abil vesi pasikub miljonteks pisikadeks ja sajab alla nagu pehmeim vihm. Kraanipead on võimalik seada tugevama ja nõrgema veevoolu jaoks. Nõrgemais asendis kraan annab ridite enam vihma, vaid öieti udu, mis valgub ülle keha.

■ VÄRVILINE TELEVISIOON on võrratult parem, kui must-valge tv, kuid ühtlasi ka ohtlikum. Ajakiri "Today's Health" kirjutab, et värvilist televisioonl vaadates ei tohi sparaadil lugemal istuda kui 6 jalga (1,83 m). Lähemal istudes hakkavad x-liired avaldama kahjulikku mõju tervisele. Eriti tuleb parandi ilma dust vältida hästi, kelledel tavaliselt on kombeks istuda maas otse sparaadi ees.

■ HAMMASTE PLOMBEERIMISEL on tulevikus lõpp. Hiljuti on leiutatud meodus, kuidas hambaid muuta oonsuste tekkimise vastu kindlaks. Ühe meetodi järele kasutatakse selleks laser-kiirt, teise meetodi järele plastikust katet. Ajakirja "Changing Times" andmetel hakatakse neid meetodeid praktiseerima juba tuleval aastal.

Dr. H. Weiss 70-aastane

23. oktoobril sai 70-aastaseks ballisaksa teadlane Dr. Hellmuth Weiss.

Väikse koolipoisina sõitsin Tallinnas, kui mul tarvilik "kapital" ühi kopikat jõille kogutud oli. Reklamsõrgmed vajadusel ilmuvaid raamatukesi Wermanni raamatukauplusest Pikal tänaval. Sageli oli vajaliku raamatu olemisel ühikuõuplase omanik hr Wassermann.Jõe vana tahke nees. Alles 25-ga 9 hiljem kuulsin, et härra Wassermann perekonnanimi oli Weiss. Seda räägis mulle tema poeg dr. Hellmuth Weiss, kellega tutvusin hoopis hiljem.

Mõlemad meestel oli palju ühiseid raamatute vastu, lahkus kõik de vastu, inimestetundmine ja suutöötõõm.

Mõlisda ja kus ma Hellmuth Weissiga esimest korda kokku sain,enami ei mäleta. See võis olla kahekümnendate aastate lõpus või õhtusõõmõõndate alul Saksa Kulttuurivõõtõõnses, millega oli lähedalt seotud nüüd, 23. okt., 70-aastaseks saavdoktori tegevus.

Peamiselt kolm asjaolu sidusid teda meheega eestlusega ja seda nii lähedalt, et selle mõõt tundub vee tõnapäev ja võib tõõa jõille uusti ühendusse tema eestlastest kaasmaalastega: Tema vanima eestikeelse trükitud raamatu leid, mille eest ja tunnustuseks tema teadusliikude tõõte lalle annetati Kotka Rist, temõõ Saksa Kulttuurivõõtõõnses, mille viimaseks presidendiks ta oli ning mis moodustas poliitilisest tähtsaima ühendusliii eestluse ja Eesti saksaise vahel, ja lõõtsa suur abi eestlaste üleviimisel võõmaluste piires Saksamaale 1941.a. järelümberasutamise korras; sellega pääsesid paljud eestlased emaõõsest ja said endale raijada uued elusõõmaõõsed kas Saksas või mujal läänes.

Lühikeses sõõnipäeva tervituses on raske peatuda üksiksajade juures mis iseloomustavad dr. Weissi suhõõd eestlastega, kuid mõõ tõõa ra tegevuse juures okupatsioonialeges kindrelkomissariaadis 1941-44. Just tõõtal selgus tema poliitiline vaist ja meel, mis valiselt paistis vähe silmaning tema tasakaal. Ta oskas nagu vähesed vastuolusid pehmendada, omakasupõõdmatu, julge, el kuusõõpõõ pealetõkkiva väljaastumisega selgitada ohukordi, mis näisid lootsetuna, ja leida ommelikke kompromisse, mis aitasid lahendada raskeid küsimusi.

Kui tõnapäev paguluses kord nii temvad vastuolud haili saksluse ja eestlaste ning latlaste vahel on kadõnud, siis on see ka dr. Weissteene, kes seisab nende baltiaskõõlaste eiiresa, kes siati on valmis nõõ ja teoga appi tulema kõikidele kaasmaalastele eestlaste poole vastamata.

Eriti selle eest väärib dr. Weissoma juubelisünnipäevaks palju tänu.

OSKAR ANGELUS

Kõhalõõ elu

VÄSTERAS

Nõitus Baltikumist

Västerösi raamatukogus, Domkoopmansgatan 12-14, toimub nõõ. Baltikum — Estland, Lettland, I tauen 28. okt. kuni 14. nov. 19 Näituse avab kolmapäeval, 28. oktõõl 19 kommunalrõdet Birger Gr. ja sõõ ajalooline lagasivande B-

Näituse lõõsõõvaks kuuluvam 50-aastapäevast.

Näitus on avatud esmaspäevast, reedeni kell 10—20, laspäeval kõõ 10—16 ja pühapäeval kell 13—17. Sõõ sepäis vahe. Kõõk teretulnud!

VÄSTERÅSI EESTI ÜHING
EESTI RAHVUSFOND

STOCKHOLM

Tänuavaldus

On aruande päivi, minule väga raskeid, mil eneseli kõõsid: "mis eiõ altarile on sõõ tõõ, mis panuseks?" Vastuseks on tunnetus, et mis ongi el muud, kui õõs alaine põõmelne, ja mesale lisaks elupikk igatsus nõõrand sõõna, kuhu kõõgi ei õõua.

Palju tahka on seõõs tõõrtõõ tahka, mis mõõnõõ kord ahvatõõ matta leõõ, ning kaugemale tulevõõ ka vaadates näed tulukesi, mis lõõhenedes osutuvad vaid pette-virvõõ tulukeseks. Kuid usku, et ees siiski tõõrtõõ valguse tuled ka ee rahvale, ei ole suutnud kustutamiõõ.

Neid aruande päevi on kergem ve ta "kodust" kaugel, üksinduses. "Kõõ" saadudes ooõõõ